

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2020:8

Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2020

Arvio väkivaltaisen ekstremismin
tilanteesta Suomessa
vuonna 2019 ja kehityksen suunta

Sisäministeriön julkaisuja 2020:8

Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2020

Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2019 ja kehityksen suunta

Sisäministeriö

ISBN PDF: 978-952-324-621-8

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2020

Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	15.4.2020
Tekijät		
Julkaisun nimi	Väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus 2020 . Arvio väkivaltaisen ekstremismin tilanteesta Suomessa vuonna 2019 ja kehityksen suunta	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisuja 2020:8	
Diaari/hankenumero		Teema Sisäinen turvallisuus
ISBN PDF	978-952-324-621-8	ISSN PDF 2490-077X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-621-8	
Sivumäärä	37	Kieli Suomi
Asiasanat	väkivaltainen radikalisoituminen, ekstremismi, tilannekatsaus, väkivalta, radikalisoituminen,	
Tiivistelmä	<p>Sisäministeriö on julkaissut vuodesta 2013 säännöllisesti väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksen. Tilannekatsauksissa tarkastellaan viranomaisten ja tutkijoiden tietoon perustuen kaikkien Suomessa toimivien väkivaltaisten extremististen ryhmien toimintaa ja siinä tapahtunutta kehitystä. Näitä ryhmiä ovat väkivaltainen ulkoparlamentaarinen äärioikeisto ja -vasemmisto, uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi, radikaalit vaihtoehtoliikkeet ja yksittäiset toimijat, jotka perustelevat väkivaltaisia tekoja aatteilla tai ideologioilla ja se perustuu viranomaisten ja tutkijoiden tuottamaan tietoon. Tilannekatsaus valmistellaan sisäministeriön johdolla yhdessä keskeisten asiantuntijoiden kanssa.</p>	
Kustantaja	Sisäministeriö	
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet	15.4.2020
Författare		
Publikationens titel	Våldsam extremism, lägesöversikt 2020. Lägesbedömning om den våldsamma extremismen i Finland år 2019 samt om utvecklingsriktningen	
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikationer 2020:8	
Diarie-/ projektnummer		Tema Inre säkerhet
ISBN PDF	978-952-324-621-8	ISSN PDF 2490-077X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-621-8	
Sidantal	37	Språk Finska
Nyckelord	Våldsam radikaliserings, extremism, lägesöversikt, våld, radikaliserings	
Referat	<p>Inrikesministeriet har sedan 2013 regelbundet publicerat en översikt av läget i fråga om våldsam extremism. I översikterna granskar man på basis av information från myndigheter och forskare alla de grupper i Finland som kan anses vara våldsbejakande extremistgrupper och hur deras verksamhet har utvecklats. Det har varit fråga om våldsamma utomparlamentariska grupper inom extremhögern eller extremvänstern, religiöst motiverade våldsbejakande extremistgrupper och radikala alternativrörelser samt enskilda aktörer som motiverar våld med ideal och ideologier. Lägesöversikten bereds under ledning av inrikesministeriet tillsammans med centrala experter.</p>	
Förläggare	Inrikesministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior	15 April 2020	
Authors			
Title of publication	Violent extremism in Finland – situation overview 2020 Assessment on the status and trends of violent extremism in Finland in 2019		
Series and publication number	Publications of the Ministry of the Interior 2020:8		
Register number		Subject	Internal security
ISBN PDF	978-952-324-621-8	ISSN (PDF)	2490-077X
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-621-8		
Pages	37	Language	Finnish
Keywords	violent radicalisation, extremism, situation overview, violence, radicalisation		
Abstract			
<p>The Ministry of the Interior has regularly published a situation overview about violent extremism since 2013. On the basis of information from the authorities and researchers, the situation overview looks at the activities of all violent extremist groups in Finland and related trends. These groups include the violent non-parliamentary far right, violent non-parliamentary far left, religiously motivated violent extremism, radical alternative movements as well as individual actors who justify acts of violence with views or ideologies. The situation overview is prepared under the guidance of the Ministry of the Interior together with key experts.</p>			
Publisher	Ministry of the Interior		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Tiivistelmä – väkivaltaisen ekstremismin uhka Suomessa	11
2	Tilannekatsauksia vuodesta 2013	13
3	Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi, extremistiset rikokset – kansalliset määritelmät	14
4	Väkivaltaisten ääriyhmien toiminta Suomessa ja Euroopassa 2019	16
4.1	Väkivaltainen ulkoparlamentaarin äärioikeisto.....	16
	Suomessa	16
	Euroopassa	18
4.2	Väkivaltainen ulkoparlamentaarin ääriivasemmisto	21
	Suomessa	21
	Euroopassa	21
4.3	Radikaalit vaihtoehtoliikkeet, joiden toimintaan liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa	22
	Suomessa	22
	Euroopassa	23
4.4	Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi.....	23
5	Väkivaltainen ekstremismi – alueellinen tarkastelu	26
5.1	Väkivaltaiseen ulkoparlamentaarin äärioikeistoon liittyvä toiminta ja rikollisuus	26
5.2	Väkivaltaiseen ulkoparlamentaarin ääriivasemmistoon liittyvä toiminta ja rikollisuus.....	29
6	Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä antisemitismi	32
7	Väkivaltainen ekstremistinen toiminta verkkoympäristössä	34

1 Tiivistelmä – väkivaltaisen ekstremismin uhka Suomessa

Suurin vakavan väkivallan, kuten joukkosurman, uhka liittyy yksittäisiin toimijoihin, joiden motiivi voi liittyä laajasti väkivaltaiseen ekstremismiin. Yksittäiset toimijat toimivat harvoin yksin, he ovat yleensä osa jotain sosiaalista ympäristöä internetissä.

Arjen turvallisuuden kannalta suurimman uhkan muodostaa väkivaltainen ulkoparlamentaarinen äärioikeisto. Uhka ilmenee esimerkiksi spontaanina katuväkivaltana, joka kohdistuu vihollisiksi koettuihin henkilöihin, jotka voivat valikoitua uhriksi sattumanvaraisesti. Väkivaltaisen äärioikeiston herättämä pelko ja turvattomuuden tunne voivat myös heikentää arjen turvallisuutta erityisesti alueilla, joissa näiden ryhmien toiminta on näkyvää.

Ulkoparlamentaariseen väkivaltaiseen ääriivasemmistoon – jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityisesti anarkismia ja antifasismia – liittyvä radikaaliliikehdintä on ollut Suomessa vähäistä viime vuosien aikana ja sitä ilmenee pääsääntöisesti mielenosoitusten yhteydessä.

Terrorismin uhka on Suojelupoliisin viimeisimmän uhka-arvion mukaan neliportaisen asteikon toisella tasolla eli kohonnut. Sen mukaan Suomessa on merkittävää terrorismin tukitoimintaa ja tunnistettuja henkilöitä sekä ryhmiä, joilla on motivaatio ja kyky toteuttaa terrori-isku. Suomessa toimii sekä radikaali-islamistisia että poliittisia ääriliikkeitä. Yksittäiset toimijat muodostavat korkeimman terrori-iskun uhkan ideologiaan katsomatta. Todennäköisin iskumuoto on helposti saatavilla olevin välinein toteutettu yksinkertainen hyökkäys. Myös ampuma-aseiden ja räjähteiden käyttö on mahdollista.

Matkustaminen Syyrian ja Irakin taistelualueelle on lisännyt verkostoitumista ja kykyjä, ja valmius väkivaltaan on voimistunut erityisesti radikaali-islamistisen terrorismin, mutta myös väkivaltaisen äärioikeistolaisen ja ääriivasemmistolaisen ääriliikehdinnän osalta.

Radikaali ympäristöliikehdintä on ollut vähäistä. Radikaaliin anarkistiseen toimintaan liittyvät henkilöt soluttautuivat Valkeakoskella sijaitsevaa kaivos Hanketta vastustavaan

yhteisöön, ja alueella tapahtui kevään ja kesän 2019 aikana useita hallinnan loukkauksia ja toimintaa häiritseviä mielenilmauksia.

Vihapuhe on lisääntynyt, ja se luo kasvualustaa väkivaltaiselle ekstremismille ja radikalisoitumiselle. Vihapuheella pyritään sulkemaan tiettyjä ihmisiä ja ryhmiä ulkopuolelle. Yksittäiseen henkilöön suunnattu teko toimii viestinä koko ryhmälle, jota uhri edustaa. Vihapuheella on tämän vuoksi laajoja vaikutuksia, ja se on erityisen haitallista kohdistuessaan haavoittuvammassa asemassa oleviin henkilöihin ja ryhmiin. Väkivaltaisen radikalisoitumisen taustasyitä tutkittaessa on tuotu esille, että ulkopuolisuuden tunne on yksi väkivaltaiselle radikalisoitumiselle altistava tekijä.

Vuoden 2019 aikana antisemitismi nousi esille myös Suomessa. Antisemitismiin liittyviä rikosepäilyjä tulee vain vähän poliisin tietoon. Yhteiskunnan kannalta sen lisääntyminen on huolestuttavaa.

2 Tilannekatsauksia vuodesta 2013

Sisäministeriö on julkaissut väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksia säännöllisesti vuodesta 2013 lähtien. Tilannekatsauksissa tarkastellaan viranomaisten ja tutkijoiden tietoon perustuen kaikkien Suomessa toimivien väkivaltaisten ekstremististen ryhmien toimintaa ja siinä tapahtunutta kehitystä. Näitä ryhmiä ovat väkivaltainen ulkoparlamentaarinen äärioikeisto ja -vasemmisto, uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi, radikaalit vaihtoehtoliikkeet ja yksittäiset toimijat, jotka perustelevat väkivaltaisia tekoja aatteilla tai ideologioilla. Tilannekatsaus valmistellaan sisäministeriön johdolla yhdessä keskeisten asiantuntijoiden kanssa. Tilannekatsaukset ovat joko yleisiä, kaikkien Suomessa esiintyviä väkivaltaisen ekstremismin muotoja käsitteleviä katsauksia, yhteen ajankohtaiseen teemaan keskittyviä katsauksia tai näiden yhdistelmiä.

Tilannekatsauksen tavoitteena on antaa tietoa Suomessa toimivista väkivaltaisista ulkoparlamentaarisista ääriliikkeistä ja muista sellaisista aatteellisista liikkeistä, joihin kansainvälisen kokemuksen, toiminnan luonteen tai viranomaisten havaintojen perusteella liittyy väkivalta, väkivaltaan yllyttäminen tai väkivallan käytön riski.

Tilannekatsauksen tarkoitus on helpottaa laajaa yleisöä, eri alojen ammattilaisia sekä järjestöjä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään väkivaltaista ja radikalisoitumista ekstremismiä sekä ääriliikkeiden toimintaa. Tilannekatsauksessa käytetään lähteinä Suojelupoliisin, Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin tilannekuvaa ilmiöstä, tutkimustietoa, aiheen kannalta keskeisten asiantuntijoiden tuottamaa tietoa, kansainvälisiä kokemuksia sekä muita julkisia lähteitä.

Aiemmin julkaistut tilannekatsaukset löytyvät sisäministeriön verkkosivulta osoitteesta <https://intermin.fi/poliisiasiat/vakivaltainen-radikalisoituminen>.

3 Väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi, ekstremistiset rikokset – kansalliset määritelmät

Väkivaltaiselle radikalisoitumiselle ja ekstremismille ei ole yhtä, kansainvälisesti hyväksyttyä määritelmää. Tästä huolimatta eri maiden käyttämät määritelmät ovat varsin lähellä toisiaan. Suomessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin kansalliset määritelmät on esitetty kansallisessa toimenpideohjelmassa, josta valtioneuvosto teki periaatepäätöksen 19.12.2019¹.

Väkivaltaisella ekstremismillä tarkoitetaan sitä, että väkivaltaa käytetään, sillä uhataan, siihen yllytetään ja kannustetaan tai se oikeutetaan aatemaailmalla perustellen. Väkivaltainen ekstremismi ei ole rikosoikeudellinen käsite. Ekstremistinen väkivalta ei välttämättä ole kumouksellista, ja se kohdistuu usein viholliseksi määriteltyyn ryhmään tai yksilöihin. Se aiheuttaa pelkoa ja turvattomuuden tunnetta paikallisesti, esimerkiksi yksittäisissä kaupunginosissa tai asuinalueilla ja voi kohdistua myös omaisuuteen. Rikokset, joiden motiivina on viha ja/tai rasismi (viharikos), voivat olla myös ekstremistisiä rikoksia silloin, kun teon motiivina on kokonainen aatemaailma.

Väkivaltainen radikalisoituminen on prosessi, jonka myötä yksilöt päätyvät käyttämään väkivaltaa tai uhkaamaan sillä, kannustamaan siihen tai oikeuttamaan se aatemaailmalla perustellen. Radikalisoitumisprosessin edetessä yksilö alkaa hyväksyä ja ihannoimaan väkivaltaa riippumatta siitä, millaisella aatemaailmalla tai eri aatteista otetuilla vaikutteilla hän väkivaltaa perustelee. Radikalisoitumisen taustalla on aina useita syitä, eikä radikalisoituneilla henkilöillä ole yhtä profiilia. Radikalisoitumisen taustalla olevia tekijöitä on tutkittu varsin paljon, ja ne liittyvät yleisiin yhteiskunnallisiin, sosiaalisiin ja yksilötason tekijöihin. Tekijät voidaan jakaa myös vetäviin ja työntäviin seikkoihin. Sosiaalisella verkostolla on

1 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162073/SM_2020_1.pdf

merkitystä, ja yksilö voi radikalisoitua osana sosiaalista verkostoa². Radikalisoitumisessa tunteilla on tärkeä merkitys, ja myös ideologisilla tekijöillä on vaikutusta. Esimerkiksi ongelmat toimeentulossa ja syrjäytyminen voivat edistää väkivaltaista radikalisoitumista, mutta eivät yksin selitä sitä. Tilannetekijät vaikuttavat siihen, miksi jotkut yksilöt radikalisoituvat ja toiset eivät.

Aatemaailmalla tarkoitetaan ajatusrakennelmia, jotka ovat yhteisiä jollekin ihmisryhmälle, ja joiden lähtökohtina ovat tulkinnat ihmisryhmistä, maailmasta, uskonnosta, ihmisten ja valtioiden välisistä suhteista, ihmisarvosta, pyhästä sekä ei-pyhästä tai vastaavista sekä yksilön toimintaa ohjaavista uskomuksista.

Terrorismi on aina väkivaltaista ekstremismia, mutta kaikki väkivaltainen ekstremismi ei ole terrorismia. Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset on määritelty rikoslaisissa (RL 34a). Terroristinen väkivalta on kumouksellista, ja sen kohteena ovat maat tai kansainväliset järjestöt. Terrorismin tarkoituksena on muun muassa aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa.

Ekstremistisellä rikoksella tarkoitetaan rikosta, jonka motiivi liittyy tekijän aatemaailmaan. Ero viharikoksen ja ekstremistisen rikoksen välillä on se, että viharikoksen motiivi liittyy uhrin yksittäiseen ominaisuuteen, mutta ekstremistisen rikoksen motiivi liittyy kokonaiseen aatemaailmaan. Ekstremistiseksi väkivallaksi katsotaan kaikki väkivaltarikollisuus, joka liittyy väkivaltaisiin ekstremistisiin ryhmiin ja niiden jäsenten toimintaan. Näkyvien ekstremististen ryhmien käyttämä väkivalta on välineellistä riippumatta väkivallan kohteesta tai hetkellisestä motiivista, ja yleinen väkivallan uhka lisää ryhmän pelotevaikutusta. Ekstremistisiksi rikoksiksi ei kuitenkaan katsota sellaisia väkivaltaisten ekstremististen ryhmien ja niiden jäsenten tekemiä väkivaltarikoksia, joilla on selkeästi jokin muu motiivi, kuten esimerkiksi muuhun rikollisuuteen liittyvä väkivalta, yksityiselämään liittyvä riita tai perhe- ja lähisuhdeväkivalta.

2 Suomessa tapahtuvaa, uskonnolla perusteltua radikalisoitumista ja siihen liittyviä verkostoja, on kuvattu sisäministeriön julkaisussa 2019:14 Malkki & Saarinen. Jihadistinen liikehdintä Suomessa. Äärioikeistoon liittyvää

4 Väkivaltaisten ääriryhmien toiminta Suomessa ja Euroopassa 2019

4.1 Väkivaltainen ulkoparlamentaarinen äärioikeisto

Suomessa

Näkyvin Suomessa toiminut ulkoparlamentaarinen väkivaltainen äärioikeistolainen ryhmä on ollut uusnatsistinen Pohjoismainen Vastarintaliike (PVL). Sillä on arvioitu olleen noin sata toimintaan jossain määrin säännöllisesti osallistunutta jäsentä.

PVL:n lakkauttamista koskeva oikeusprosessi on ollut vireillä vuodesta 2017 lähtien, jolloin Poliisihallitus nosti kanteen sen lakkauttamiseksi yhdistyslain nojalla lakien ja hyvien tapojen vastaisena. Maaliskuussa 2019 korkein oikeus ilmoitti ottavansa Poliisihallituksen ajaman kanneasian käsittelyyn ja asetti samalla PVL:n väliaikaiseen toimintakieltoon. Lainvoimaisen tuomion julistamiseen saakka ulottuvan toimintakiellon aikana liike ei voi organisoida toimintaa omissa nimissään. Alemmat oikeusasteet ovat jo aiemmin tuominneet PVL:n alajärjestöineen lakkautettavaksi. Asian käsittely on edelleen kesken korkeimmassa oikeudessa.

Huhtikuussa 2019, järjestön väliaikaisen toimintakiellon astuttua voimaan, avoimesti kansallissosialistiseksi julistautuva Kohti Vapautta! -liike aktivoitui. Ennen toimintakieltoaan PVL oli organisoanut liikkeen kautta itsenäisyyspäivän marssejaan. Kohti Vapautta! -liikkeeseen kuuluu useita aiemmin PVL:ssä toimineita henkilöitä. Lisäksi liikkeen propagandan levittämiseen, itsepuolustusharjoituksiin ja uusien jäsenten rekrytointiin perustuva toiminta muistuttaa voimakkaasti PVL:n toimintatapoja. Keskusrikospoliisi tutkii PVL:n ja Kohti Vapautta! -liikkeen välistä yhteyttä osana aloitettua tutkintaa, jossa selvitetään, onko PVL rikkonut sille asetettua väliaikaista toimintakieltoa.

PVL:seen tai Kohti Vapautta! -liikkeeseen linkittyvää väkivaltaista toimintaa ei vuoden 2019 aikana ilmennyt. Useilla kyseisiin liikkeisiin kytkeytyvillä henkilöillä on aiempia

pahoinpitelytuomioita ja madaltunut kynnys väkivallan käyttöön. Liikkeisiin ja niiden seuraajiin liittyvä väkivallan uhka on korkea, sillä järjestöt pitävät oikeutettuna kohdistaa väkivaltaa viholliseksi katsomiaan henkilöitä kohtaan. Vihollinen saattaa olla kuka tahansa, joka suhtautuu kielteisesti järjestöön ja sen edustamaan kansallissosialistiseen aatteeseen. Toiminnan tavoitteena on herättää pelkoa ihmisissä esimerkiksi lipuilla ja symboleilla. Ryhmät, joita vastaan järjestö toimii, tunnistavat nämä merkit ja niihin liittyvän uhkaavan viestin.

Maahanmuuttovastaisen katupartiojärjestö Soldiers of Odinin toiminta aktivoitui vuoden 2018 lopulla uudestaan. Järjestöllä oli vuonna 2019 katupartiointia harjoittavia aktiivisia ryhmiä noin 30 paikkakunnalla. Soldiers of Odini -ryhmän toiminta luo pelkoa ja uhkaa erityisesti maahanmuuttajataustaisen väestön keskuudessa. Vaikka järjestön harjoittaman katupartioinnin yhteydessä ilmenee harvoin laitonta toimintaa, on sen jäseniä ollut epäilyttynä väkivaltarikoksista. Vuonna 2019 kirjattiin muutamia järjestöön kytkeytyviä rikosilmoituksia epäillyistä pahoinpitelyistä.

Helmikuussa 2019 Soldiers of Odin julkaisi väkivallan uhkaa ilmentävän videon, joka liittyi julkisuudessa laajalti esillä olleisiin alaikäisiin kohdistuneisiin seksuaalirikosepäilyihin. Videolla järjestö ilmoitti ryhtyvänsä toimiin seksuaalirikosten paljastamiseksi. Käytetty retoriikka ja visuaalinen ilme viittasivat väkivaltaisten toimenpiteiden käynnistämiseen. Vaikka järjestön nimissä ei toistaiseksi ole ryhdytty väkivaltaiseen toimintaan videon innoittamana, tällainen materiaali luo ja ylläpitää väkivallan oikeuttavaa ilmapiiriä ja voi toimia yllykkeenä rasistisille viharikoksille.

Soldiers of Odinin ja PVL:n on havaittu lähentyneen toisiaan parin viime vuoden aikana. Katupartiojärjestö on osallistunut useisiin PVL:n mielenosoituksiin ja se on ilmaissut myös julkisesti tukensa PVL:lle tämän lakkautuskanteeseen liittyen. PVL:n jäseniä on osallistunut ajoittain myös Soldiers of Odinin katupartiointiin.

Vuoden 2019 itsenäisyyspäivänä Soldiers of Odin järjesti Helsingissä oman marssinsa Helsingin poliisin kiellettyä Kohti Vapautta! -liikkeen suunnitteleman mielenilmauksen. Marssin osallistujia ja tapahtumien kulkua myöten tilaisuus oli yhdenmukainen PVL:n aiempina vuosina järjestämien Kohti Vapautta! -mielenilmausten kanssa.

Skinheadliike jakautuu lukuisiin itsenäisiin paikallisiin kerhoihin, eikä sillä ole keskusjohdosta toimintaa. Liike on myös ideologisesti varsin jäsentymätön. Siihen kytkeytyvä väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä toiminta on valtaosaltaan spontaania katuväkivaltaa. Vuonna 2019 kirjattiin esimerkiksi rasistiseen skinheadliikkeeseen kytkeytyviä pahoinpitelyjä.

Euroopassa

Äärioikeistolaisen väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin uhka on kohonnut Euroopassa viime vuosina. Vuosien 2015-2016 suuret turvapaikanhakijamäärät sekä viime vuosien lukuisat radikaali-islamistiset terrori-iskut voimistivat yhteiskunnallista vastakkainasettelua, mikä näkyi äärioikeistolaisen liikehdinnän aktivoitumisena ympäri Eurooppaa. Viimeaikaiseen kohonneeseen äärioikeistolaiseen terrorismin uhkaan vaikuttaa Uuden-Seelannin Christchurchissa maaliskuussa 2019 tapahtunut vakava äärioikeistolainen terrori-isku kahteen moskeijaan. Iskuissa kuoli 51 ihmistä ja loukkaantui 49. Tekijän kirjoittama manifesti ja suoratoistona kuvaama iskuvideo ovat innoittaneet äärioikeistolaisia toimijoita useissa länsimaissa vastaavanlaiseen terroristiseen toimintaan. Video levisi suorana laajalle ja siitä on tehty myös peliversioita. Euroopassa Christchurchin iskun inspiroimia väkivallantekoja tai iskuyrityksiä on tullut ilmi esimerkiksi Iso-Britanniassa, Saksassa, Norjassa ja Puolassa.

Saksassa äärioikeistolaisesti motivoitunutta ekstremististä väkivaltaa on kohdistettu muun muassa vastaanotokeskuksiin, uskonnollisiin kohteisiin sekä valtiollisiin toimijoihin. Hanauksessa helmikuussa 2020 yksittäinen toimija iski ampuma-asein kahteen vesipiippubaariin surmaten 9 henkilöä. Tämän hetkisten tietojen mukaan iskun motiivi liittyy maahanmuuttovastaisuuteen ja salaliittoteoreettisiin näkemyksiin. Lokakuussa 2019 Hallessa kotitekoisin asein ja räjähtein varustautunut henkilö pyrki hyökkäämään synagogaan jom kippur-juhlan aikaan. Christchurchin iskijän tapaan tekijä lähetti suoraa videokuvaa iskustaan ja oli aiemmin julkaissut verkossa manifestin, jossa esitti juutalaisvastaisia näkemyksiään. Muutama kuukausi aiemmin, kesäkuussa 2019, äärioikeistolaiseen liikehdintään kytkeytyvä henkilö murhasi paikallispoliitikon tämän kotipihalla. Murhan motiivi liittyy mitä todennäköisimmin uhrin maahanmuuttomyönteisiin poliittisiin näkemyksiin. Lisäksi vuoden 2019 tammikuussa keski-ikäinen mies ajoi kahdessa saksalaisessa kaupungissa autolla väkijoukkoon, jossa oli ulkomaalaistaustaisia ihmisiä. Iskuissa loukkaantui useita henkilöitä.

Iso-Britanniassa on viime vuosina tuomittu useita äärioikeistoa kannattavia henkilöitä vankeusrangaistuksiin terroristiryhmään kuulumisesta sekä poliittisten väkivallanteosten suunnittelusta. Yksi tuomituista on Suomen ja Iso-Britannian kaksoiskansalainen, joka tuomittiin kahdeksan vuoden vankeuteen kiellettyyn National Action -terroristiryhmään kuulumisesta. Iso-Britannia kielsi uusnatsistisen National Action – järjestön vuonna 2016 terroristilakien perusteella.

Vuoden 2016 jälkeen Ison-Britanniassa tapahtuneissa äärioikeistolaisissa iskuissa on kuollut kaksi ihmistä. Ensimmäisessä iskussa maahanmuuttoliberaali poliitikko joutui puukotuksen kohteeksi ja toisessa tekijä ajoi autolla ihmisjoukkoon moskeijan edustalla. Lisäksi maaliskuussa 2019, Christchurchin iskun jälkeisenä päivänä, keski-ikäinen mies hyökkäsi veitsellä maahanmuuttajataustaisen henkilön kimppuun. Uuden-Seelannin iskun tekijää ylistänyt mies tuomittiin terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhan yrityksestä.

Ranskassa viime vuosina tapahtuneiden radikaali-islamististen terrori-iskujen myötä on ilmennyt useita äärioikeistolaisia iskuhankkeita ja hyökkäyksiä muslimikohteita vastaan. Vuosina 2017–2018 poliisi otti kiinni muslimiväestöä vastaan iskua suunnitelleen ryhmän kymmenen jäsentä sekä esti kaksi äärioikeistolaiseksi luonnehdittua salamurhahanketta Ranskan presidenttiä vastaan. Lokakuussa 2019 iäkäs mies yritti sytyttää Bayonnessa moskeijan tuleen ja haavoitti ampumalla kahta miestä, jotka pyrkivät estämään iskun. Viranomaiset ovat todenneet motiivin liittyvän islaminvastaisuuteen ja salaliittoteorioihin perustuviin näkemyksiin.

Christchurchin iskun innoittamaksi lukeutuu myös Norjassa elokuussa 2019 tapahtunut iskuyritys moskeijaan. Moskeijassa sisällä olleiden uskonnonharjoittajien toimesta taltutettu yksittäinen toimija oli ennen iskuyritystä tappanut Kiinasta adoptoidun sisarpuolensa. Puolassa pidätettiin marraskuussa 2019 kaksi henkilöä muslimiväestöön kohdistuvan terrori-iskun suunnittelusta. Ekstremistiseen ryhmään kuuluneet henkilöt olivat julkisten tietojen mukaan saaneet innoituksensa Norjassa vuonna 2011 tapahtuneesta terroriteosta sekä Christchurchin iskusta.

Helsingin yliopistossa lokakuussa 2018 valmistunut raportti Ulkoparlamentaarinen äärioikeistoliikkeitä ja maahanmuuttovastaisuus 2010-luvun Suomessa luo katsauksen sekä äärioikeistolaisiksi luokiteltaviin että laajemmin maahanmuuttoa vastustaviin ryhmiin, alakulttuureihin ja vastamedioihin nyky-Suomessa. Raportissa on hyödynnetty aiemman tutkimuskirjallisuuden, uutislähteiden ja esitutkintapöytäkirjojen kaltaisen avoimen viranomaismateriaalin ohella myös laajasti eri toimijoiden itsensä tuottamaa aineistoa.

2010-luvun vakiintuneimmat ja aktiivisimmat ryhmät on jaoteltu raportissa neljään eri kategoriaan: tavanomaisten yhdistysten lailla toimiviin ja puoluepolitiikkaan tiiviisti verkostoituneisiin järjestöihin (Suomen Sisä), katuprotestiliikkeisiin (Finnish Defence League, Rajat Kiinni! ja Suomi Ensin/Suomen Kansa Ensin), katupartiojärjestöihin (Soldiers of Odin) ja militantteihin vallankumousryhmiin (Pohjoismainen Vastarintaliike). Raportissa valotetaan ryhmien historian ja rakenteen ohella niiden aatetaustaa, keskeisiä aktivismimuotoja sekä koti- ja ulkomaisia yhteyksiä.

Työssä on myös käsitelty muita toimijoita ja keskeisiä tapahtumia, kuten itsenäisyyspäivän 612-soihtukulkuetta, sekä äärioikeistolaista musiikkialakulttuuria. Äärioikeistolainen musiikkitoiminta on elänyt Suomessa 2010-luvulla nousukautta ja aatetta tunnustavien yhtyeiden konsertteja on järjestetty suhteellisen usein. Varsinaisista ryhmistä etenkin Pohjoismaisella Vastarintaliikkeellä on tiiviit kytkökset musiikkialakulttuuriin. Raportti luo tämän lisäksi katsauksen eri vastamedioihin, kuten MV-lehteen ja Magneettimediaan. Suomenkielisten vastamedioiden määrä on kasvanut voimakkaasti 2010-luvulla ja osalla niistä on myös ollut suhteellisen laaja lukijakunta.

Suomen äärioikeistolainen ja maahanmuuttovastainen kenttä on elänyt 2010-luvulla voimakkaan muutoksen aikaa. Etenkin turvapaikanhakijoiden laajamittainen maahantulo antoi syksyllä 2015 kipinän uusien ryhmien perustamiselle ja aktivoi kenttää yleisestikin. Osa ryhmistä on sittemmin passivoitunut tai sirpaloitunut, mutta osalla on edelleen toimintaa. Kentän yleiskuva on kokonaisuudessaan varsin rikkonainen. Henkilökemioihin liittyvien riitojen ohella aatteelliset jakolinjat ovat vaikeuttaneet joidenkin ryhmien yhteistyötä ja aiheuttaneet ongelmia myös niiden sisällä.

Varsinaiseen katuaktivismiin osallistuvien henkilöiden määrä on pysytellyt suhteellisen rajallisena koko 2010-luvun ajan, mutta äärioikeistolaista tai maahanmuuttovastaista aatemaailmaa passiivisemmin kannattavien suomalaisten määrä on tätä joukkoa olennaisesti laajempi. Etenkin sosiaalisen median kautta tapahtuvaan viestintään osallistuu katuaktivistien joukkoa huomattavasti suurempi määrä henkilöitä. Sosiaalinen media on aatteellisen viestinnän mahdollistavan alustan lisäksi myös työkalu, jonka avulla eri ryhmät koordinoivat toimintaansa, ilmoittelevat tapahtumistaan ja pyrkivät houkuttelemaan toiminnastaan kiinnostuneita tiiviimpään yhteistyöhön kanssaan.

Vakavat äärioikeistolaiset väkivallanteot ovat olleet Suomessa 2010-luvulla suhteellisen harvinaisia – yksikään ryhmä ei ole toistaiseksi ryhtynyt laajaa tuhoa aiheuttaneisiin tai useita kuolonuhreja vaatineisiin iskuihin. Eri liikkeiden piirissä ja ulkoparlamentaarisella kentällä yleisemmin käytävä keskustelu on toisaalta luonteeltaan hyvin jyrkkää ja väkivallan mahdollisuus usein osa sitä. Sosiaalisessa mediassa esiintyy runsaasti väkivaltaa puolustelemaa tai siihen yllyttävää materiaalia, ja kentän vihollisiksi mielletyt henkilöt ovat usein päätyneet tappouhkausten tai muun uhkailun ja mustamaalauksen kohteeksi.

Jakob Asland Ravndal³ on tutkinut äärioikeistolaista terrorismia ja siihen liittyviä iskuja Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin iskuja, joissa oli menehtynyt ihmisiä ja jotka kansalliseen lainsäätöön perustuen on määritelty terroristisiksi iskuiksi. Hänen mukaansa iskujen määrä oli korkeimmillaan 1990-luvulla, jolloin niitä kohdistettiin turvapaikanhakijoita kohtaan. Tämän jälkeen iskujen määrä oli laskeva aina vuoteen 2015 asti, jolloin turvapaikanhakijoiden määrä Euroopassa lisääntyi merkittävästi.

Verrattuna väkivaltaisiin islamistisiin terrori-iskuihin, väkivaltaiseen äärioikeistoon liittyvät iskut ovat pienempiä, mutta niitä on useammin. Vuosien 2001-2016 välisenä aikana äärioikeistolaisten ryhmien iskuja tehtiin Länsi-Euroopassa 85, ja näissä kuoli yhteensä 179 ihmistä. Tutkimuksen mukaan eniten äärioikeistolaisissa iskuissa kuolleita suhteessa väkilukuun on Ruotsissa, ja seuraavaksi eniten Saksassa.

³ Jacob Aasland Ravndal: Thugs or Terrorists? A Typology of Right-Wing Terrorism and Violence in Western Europe (data from 2016-2018 are updates and not yet published).

4.2 Väkivaltainen ulkoparlamentaarinen ääri-vasemmisto

Suomessa

Väkivaltaiseen ulkoparlamentaariseen ääri-vasemmistolaiseen – jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityisesti anarkismia ja antifasismia – radikaaliliikehdintään ei tyypillisesti kuulu järjestäytyminen selkeästi määriteltäviksi ryhmittymiksi. Laajempaa käytännön toimintaa toteutetaan usein löyhien tilapäisten verkostojen kautta projektiluonteisesti.

Anarkistinen ja antifasistinen radikaaliliikehdintä näyttäytyy Suomessa ensisijaisesti äärioikeistoa vastustavina mielenosoituksina, joissa yksittäiset henkilöt pyrkivät väkivaltaisiin yhteenottoihin äärioikeiston kanssa. Radikaalin ääri-vasemmistolaisen toimintaympäristön arvioidaan koostuvan muutamista kymmenistä henkilöistä. Suurimpiin mielenosoituksiinsa he saavat yleensä mukaan enimmillään pari sataa henkilöä.

Äärioikeistolaisiksi profiloituneisiin henkilöihin kohdistuvat väkivaltaiset hyökkäykset ovat joissakin Euroopan maissa yleisesti radikaalien antifasistien käyttämä toimintamalli, mutta Suomessa ilmiö on edelleen varsin harvainen. Vuonna 2019 tuli ilmi yksi tapaus, jonka toimintamalli oli sama kuin antifasistien käyttämä. Tapauksessa useampi naamioitunut henkilö pahoinpiteli äärioikeistolaiseen ryhmään kuuluneen henkilön hänen kotipihallaan.

Radikaalien antifasistien toiminta kanavoituu pääosin kadulla tapahtuvan suoran toiminnan sijaan verkkovaikuttamiseen. Tyypillisin toimintamalli on tietojen julkaiseminen äärioikeistolaisista henkilöistä sekä äärioikeiston tapahtumista ja niiden järjestämispaikoista. Tällaisen toiminnan tarkoituksena on paitsi paljastaa äärioikeistoon liittyviä asioita ja henkilöitä, myös häpäisemisen kautta luoda painetta henkilöille äärioikeistolaisesta toiminnasta irtisanoutumiseen.

Viime vuosina useiden Euroopan maiden tapaan myös Suomessa ääri-vasemmisto on tehnyt tiiviisti yhteistyötä kurditaustaisten toimijoiden kanssa. Pääasiassa toiminta on ollut luonteeltaan Koillis-Syyriassa sijaitsevan kurdien hallussa pitämän alueen tueksi organisoitua rauhanomaista mielenosoitustoimintaa. Muutamien Helsingissä vuoden 2019 aikana järjestettyjen mielenilmausten yhteydessä on kuitenkin ilmennyt myös häiriökäyttäytymistä ja tapahtumia turvaavaan viranomaiseen on kohdistettu vastarintaa. Osana ilmiötä Suomesta on lisäksi matkustanut yksittäisiä henkilöitä Syyriaan osallistuakseen aseelliseen toimintaan kurditoimijoiden puolella.

Euroopassa

Ääri-vasemmistolainen väkivaltainen ekstremismi ilmenee Keski- ja Länsi-Euroopassa erityisesti mielenosoituksissa tapahtuvana mellakointina sekä äärioikeistolaisiin toimijoihin kohdistuvana väkivaltana. Edellisen kerran suuria anarkistisia mellakoita oli vuonna 2017

Hampurissa G20-protesteissa, joissa jopa tuhansia militantteja anarkisteja osallistui väkivaltaisuuksiin mielenosoitusten yhteydessä. Levottomuuksissa loukkaantui satoja henkilöitä. Vuonna 2019 media uutisoi anarkistien osallistuneen myös niin sanottujen keltaliivien mellakointiin Ranskassa.

Militanttien antifasistien, yleensä Antifa- tai AFA-nimellä tunnetut, ryhmät kohdistavat suunnitelmallista väkivaltaa äärioikeistolaisiksi profiloituneisiin henkilöihin useissa Euroopan maissa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa tapahtuu vuosittain hyökkäyksiä kohteeksi valikoidun henkilön kotiin, jossa uhria pahoinpidellään ja uhkaillaan. Myös yleisillä paikoilla tapahtuva ennalta suunniteltu pahoinpitely tai uhkailu on tällaisille ryhmille ominaista.

Äärivasemmistolaisien toimijoiden ja kurdien lähentyminen on paikoin johtanut ekstremistiseen toimintaan. Viimeisen parin vuoden aikana useissa Euroopan maissa on toteutettu sabotaasiluonteisia iskuja erityisesti Turkkiin kytkeytyviä tahoja vastaan. Ekstremistinen toiminta on aktivoitunut Turkin Koillis-Syyriassa sijaitseville kurdien hallussa pitämille alueille kohdistamien sotilasoperaatioiden yhteydessä. Lisäksi monista länsimaista, myös Suomesta, on lähtenyt äärivasemmistolaisia vapaaehtoisia taistelemaan Koillis-Syyriaan kurditoimijoiden rinnalla.

Oma lukunsa on Etelä-Euroopassa, erityisesti Kreikassa ja Italiassa, ilmenevä äärivasemmistolainen terrorismi. Näissä maissa tehdään ajoittain pommi-iskuja ja aseellisia hyökkäyksiä poliittisiin, valtiollisiin tai talouselämää edustaviin kohteisiin. Iskuilla ei ensisijaisesti pyritä aiheuttamaan ihmisvahinkoja, mutta esimerkiksi turvallisuusviranomaisia on loukkaantunut hyökkäysten yhteydessä. Kreikassa heinäkuussa 2019 toimintansa aloittanut hallitus on pyrkinyt aiempaa tiukemmin tukahduttamaan äärivasemmistolaisia terroristista toimintaa. Pidätysten ja muiden viranomaistoimenpiteiden seurauksena anarkistien epäillään toteuttaneen esimerkiksi polttopulloiskuja poliisia kohtaan.

4.3 Radikaalit vaihtoehtoliikkeet, joiden toimintaan liittyy väkivaltaa tai sen uhkaa

Suomessa

Radikaali vaihtoehtoliik ehdintä on ollut Suomessa vähäistä vuoden 2016 jälkeen, jolloin Pyhäjoelle suunniteltua ydinvoimalaa vastustanut liikehdintä hiipui. Vuoden 2019 alussa ilmeni merkkejä radikaalin ympäristöliik ehdinnän aktivoitumisesta, kun Valkeakoskella sijaitsevan kaivoksen ympäristössä järjestettiin useita mielenilmauksia. Pääosin mielenilmauksissa on noudatettu väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden periaatteita,

mutta toimintaan liittyen on kirjattu useita rikosilmoituksia. Vuoden 2019 alun aktiivisuuden jälkeen liikehdintä vaikuttaa hiljenneneen.

Ilmastonmuutokseen kytkeytyvä ulkoparlamentaarinen liikehdintä on voimistunut vuoden 2019 aikana useissa Euroopan maissa. Paikoin liikehdintään on kytkeytynyt laajamittaisia kansalaistottelemattomuustoimia, jotka ovat häirinneet merkittävästi esimerkiksi liikennettä. Suomessa on ilmennyt pienimuotoisesti vastaavanlaista toimintaa lähinnä Helsingin ydinkeskustassa. Toimintatavoiltaan liikehdintä on ollut rauhanomaista, mutta poliisi on kirjannut useampia rikosilmoituksia esimerkiksi liikenteen häirintään ja törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen liittyen. Ei ole myöskään mahdotonta, että tulevaisuudessa ilmastonmuutos poliittisena kysymyksenä aktivoisi myös väkivaltaista ekstremististä toimintaa.

Euroopassa

Euroopassa radikaali vaihtoehtoliikehdintä on painottunut ympäristön näkökulmasta merkittävien hankkeiden vastustamisen ympärille. Saksassa Ende Gelände -liike on useamman vuoden vastustanut hiilivoimaan liittyvää toimintaa. Liike on organisoinut laajoja kansalaistottelemattomuuteen perustuvia protesteja, joiden yhteydessä on ilmennyt yhteenottoja poliisin kanssa. Myös esimerkiksi Ranskassa on ilmennyt viime vuosina toimintaa, missä radikaalin ympäristöliikkeen edustajat ovat vastustaneet, paikoin väkivaltaisesti, merkittävien rakennusprojektien etenemistä.

4.4 Uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi

Uskonnolla perusteltua väkivaltaista ekstremismia tarkastellaan eri tavoin eri maissa. Euroopassa uskonnolla perusteltu väkivaltainen ekstremismi liittyy useimmin radikaali-islamismiin, jonka ideologinen viitekehys sallii väkivallan käytön.

Uskonnolla perusteltuun ekstremismiin ja radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvä keskeinen yhteiskunnallinen ongelma on siihen liittyvä suvaitsemattomuus länsimaista elämäntapaa kohtaan sekä vastakkainasettelu länsimaisen oikeusvaltion ja demokratian kanssa. Radikalisoitumisen taustalla voi olla esimerkiksi syrjäytymiseen liittyviä kokemuksia, mutta tämän ideologian kannattajiin liittyy myös tarkoituksellinen integroitumattomuus ja eristäytyminen yhteiskunnasta. Tämä näkyy esimerkiksi jättäytymisenä poliittisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen ja työelämän ulkopuolelle, sekä naisten ja lasten koulunkäynnin, avioliittojen solmimisen ja yhteiskunnan tarjoamien mahdollisuuksien käytön rajoittamisena. Koska suvaitsemattomuutta ja rajoituksia perustellaan uskonnolla, saattavat ne heijastua laajemmin muslimiyhteisöihin ja heikentää yhteisöjen osallisuutta

ja integroitumista ympäröivään yhteiskuntaan. Erityisesti nuorten ja naisten asema voi vaikeutua.

Suomeen kohdistuvan uskonnolla perustellun väkivaltaisen ekstremismin ja terrorismin uhkan aiheuttavat radikaali-islamistista ideologiaa ja päämääriä aktiivisesti ajavat yksittäiset toimijat tai pienryhmät. Suomessa terrorismin uhka on viimeisimmän terrorismin uhka-arvion mukaan edelleen neliportaisen asteikon toiseksi matalimmalla tasolla 2 eli kohonnut.

Daesh⁴ muodostaa edelleen globaalin uhkan. Järjestö pitää Suomea oikeutettuna terrorismin kohdevaltiona, koska Suomi on osa Deashin vastaista koalitiota. Al-Qaidan ja al-Shabaabin toiminta on pääasiassa keskittynyt Aasian ja Afrikan konfliktialueille ja epävakaisiin valtioihin, mutta taustalla on globaali salafi-jihadistinen ideologia.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on 390. Heistä valtaosa kannattaa tai tukee toiminnallaan radikaali-islamistista terrorismia. Syyrian ja Irakin konfliktiin liittyvän vierastaitelijailmiön sekä värväys- ja tukiverkostojen aktivoitumisen myötä terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärä yli kaksinkertaistui vuosikymmenen aikana. Nähtävissä ei ole sellaisia tekijöitä, jotka merkittävästi laskisivat terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärää. Henkilöiden aiheuttaman uhkan luonne voi kuitenkin muuttua.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lukumäärän jatkuva kasvu etenkin vuodesta 2015 alkaen, Turussa elokuussa 2017 tapahtunut terrori-isku sekä monimutkainen Syyrian ja Irakin konflikti osoittavat, että kansainvälisillä tapahtumilla voi olla merkittävä radikalisoiva ja mobilisoiva vaikutus kansalliseen tilanteeseen. Kansainväliset tapahtumat voivat tietyissä olosuhteissa toimia laukaisevana tekijänä väkivaltaiselle uskonnollisesti tai poliittisesti motivoituneelle teolle myös Suomessa.

Suomesta matkusti vuosien 2012–2016 välisenä aikana yli 80 viranomaisten tunnistamaa vierastaistelijaa Syyriaan. Lukuisia miehiä ja naisia lapsineen pyrki liittymään Daeshiin ja elämään sen julistamassa ja sittemmin luhistuneessa kalifaatissa. Syyt henkilöiden päätökselle matkustaa Daeshin tai jonkin muun terroristijärjestön hallitsemalle alueelle ovat pitkälti yksilöllisiä. Osa henkilöistä on kuollut, mutta vuoden 2019 lopulla alueella oli yhä kymmeniä aikuisia ja lapsia. Al-Holin leirillä Koillis-Syyriassa oli vuoden 2019 lopussa yli kymmenen naista ja yli 30 lasta, joilla on yhteydet Suomeen. Lisäksi joitain miehiä oli kiinniotettuna pidätyskeskuksissa. Hallitus teki 16.12.2019 linjauksen, jonka mukaisesti Suomi pyrkii kotiuttamaan leirillä olevat lapset. Kaksi orpolasta avustettiin Suomeen vuoden 2019 lopussa.

4 Ryhmästä käytetään myös nimiä IS, ISIS ja ISIL

Konfliktialueella oleskelleet ovat eläneet väkivallan keskellä. He ovat altistuneet jopa vuosia äärimmäisen radikalisoivalle ympäristölle, toiminnalle ja propagandalle. Uskonnolla perustellun väkivaltaisen ekstremismin tulevaisuuden kehityksen ja ennalta ehkäisyn näkökulmasta huolta aiheuttavat terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden lapset eli kasvava sukupolvi. Lapset edustavat terroristijärjestöille tulevaisuutta ja ideologista jatkuvuutta. Daesh pitää yli 9-vuotiaita poikia sopivina sotilaskoulutukseen, taistelutoimintaan ja jopa teloituksiin. Alaikäiset tytöt ovat joutuneet naimisiin hyvin nuorina, ja nämä nuoret tytöt ovat myös itse saaneet lapsia. Suomessa viranomaiset ovat yhteistyössä valmistelleet toimintaa, joka edistää lasten integroitumista takaisin yhteiskuntaan⁵.

Radikaali-islamististen verkostojen kehitys Suomessa seurailee kansainvälistä tilannetta. Konfliktialueelle lähtijöiden kaltaisesti radikaali-islamistiset verkostot Suomessa ovat multietnisiä ja käsittävät useamman sukupolven. Avioliittoja solmitaan verkostojen sisällä, mikä voi hankaloittaa radikaali-ideologiasta irtautumista ja voimistaa seuraavien sukupolvien radikalisoitumista. Suomessa toimivilla terroristista toimintaa edistäväillä ryhmillä ja verkostoilla on yhteyksiä ulkomaille sekä muslimienemmistöisissä maissa että länsimaissa.

Euroopassa radikaali-islamististen terrori-iskujen määrä vähentyi vuonna 2019 verrattuna

kahteen edelliseen vuoteen. Tästä huolimatta se muodostaa uhrimäärällä mitattuna suurimman terroristisen uhkan. Yhdessäkään vuonna 2019 Euroopassa tehdyissä iskuissa tekijällä ei tiettävästi ollut suoraa yhteyttä terroristijärjestöön konfliktialueilla. Tekovälineet ovat pääasiassa olleet yksinkertaisia ja helposti hankittavia, kuten teräaseita ja ajoneuvoja. Terroristeilla on kuitenkin edelleen kiinnostusta monimutkaisempien menetelmien, kuten kotitekoisten räjähteiden käyttöön iskuissa.

Syyrian konfliktialueelta palaajien arvioidaan muodostavan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä suoria että välillisiä turvallisuusuhkia. Heillä voi olla radikaali-islamistisissa verkostoissa korkea status taustansa vuoksi, ja he voivat radikalisoida muita ja yllyttää heitä väkivaltaan. Palaajat ovat myös viharikosten mahdollisia kohteita. Terroriuhkan lisäksi konfliktialueelta palaavat henkilöt aiheuttavat todennäköisesti reaktioita sekä maahanmuuttajataustaisissa yhteisöissä, ääriliikkeissä että laajemmin kansalaisissa. Konfliktialueelta palaavat saattavat vaikuttaa laajemmin Euroopan terrorismitilanteeseen, esimerkiksi muodostamiensa verkostojensa kautta ja Schengen-alueen vapaata liikkuvuutta hyödyntäen.

5 Syyriasta palaajista ks. <https://intermin.fi/poliisiasiat/vakivaltainen-radikalisoituminen/palaajat-syyriasta>

5 Väkivaltainen ekstremismi – alueellinen tarkastelu

Suhteessa kaikkiin rikosilmoituksiin tulee poliisin tietoon vain vähän rikoksia, joiden motiivina on poliittinen tai uskonnollinen aatemaailma. Määrään vaikuttaa myös se, miten hyvin poliisi tunnistaa rikokset, joissa on ekstremistinen motiivi tai miten poliisi pystyy esitutkinnassa motiivin selvittämään. Lisäksi on suuria eroja eri rikoslajien välillä siinä, miten kattavasti niistä tehdään rikosilmoitus ja tulevatko ne poliisin tietoon

5.1 Väkivaltaiseen ulkoparlamentaariseen äärioikeistoon liittyvä toiminta ja rikollisuus

Poliisilaitosten toimittamien tietojen perusteella voidaan havaita, että väkivaltaiseen äärioikeistoon liittyvien ryhmien ja yksilöiden toimintaa on havaittu lähes kaikkien poliisilaitosten alueella.

Helsingin poliisilaitoksen alueella väkivaltaisen äärioikeiston toiminta ja tähän liittyvät konfliktit lisääntyivät merkittävästi kevään 2019 eduskuntavaalien aikana. Yhteensä poliisin tietoon tuli 13 väkivaltaiseen äärioikeistoon liittyvää rikosepäilyä. Poliisin ennalta estävä toiminta tekee työtä sekä väkivaltaisten äärioikeistolaisten liikkeiden että aatemaailmaan liittyvien yksittäisten henkilöiden kanssa, keinoina on ollut paikallinen ongelmanratkaisu (POR) ja rikostutkinta.

Toiminnan erittäin paikallista luonnetta kuvaa nuoret skinheadit, jotka aiheuttivat vuoden 2019 aikana häiriöitä Pohjois-Helsingissä. Helsingin poliisilaitoksen tietoon tuli vuonna 2019 22 rikosta, jotka liittyvät skinien alueella tekemiin rasistisiin pahoinpitelyihin sekä mielenosoituksissa ja vaalitulaisuuksissa tapahtuneisiin pahoinpitelyihin ja kiihottamisiin kansanryhmää vastaan. Toimintaan liittyi myös PVL:n tarrojen liimaamista ja netissä jaettua materiaalia. Lisäksi tuli ilmi vainoamistapaus, joka liittyi toimittajaan kohdistettuun jatkettuun häirintään ja painostamiseen.

Hämeen poliisilaitoksen alueella on havaittu väkivaltaista äärioikeistolaista toimintaa jossain määrin, mutta toiminta on ollut varsin vähäistä eikä siihen ole liittynyt väkivallan käyttöä. Kouluista on tullut yhteydenottoja nuorista, joilla on sympatioita äärioikeistoa ja natsismia kohtaan. PVL toimi jossain määrin Hämeen alueella, lähinnä Lahdessa ja Heinolassa. Lahdessa on ollut havaintoja PVL:ttä tukevien tarrojen liimaamisista ulkoalueilla. Heinolassa oli alkuvuodesta ripustettu hetkeksi valtatie 4:n ylittävälle sillalle PVL:n suuri valomainos ”Vastarinta.com”.

Itä-Suomen poliisilaitoksella on tunnistettu muutamia alueellisesti toimivia äärioikeistolaisia ryhmiä, joiden toiminta ja jäsenmäärä ovat kuitenkin vähäisiä. Myös katupartiointia on ollut vuoden 2019 aikana vähän, ja poliisi on puuttunut toimintaan varhaisessa vaiheessa. Poliisilaitoksen alueella on kirjattu yksittäisiä rikosilmoituksia, joiden motiivissa on viitteitä äärioikeistolaisesta ajattelusta.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella PVL:n toimintaa jatkava Kohti Vapautta! -liike on järjestänyt useita kadulla tapahtuvia lyhytkestoisia ja pienehköjä mielenilmauksia. Järjestön provokatiivinen toiminta ilmenee myös flajjereiden jakamisena ja lakanoiden kiinnittämisenä näkyville paikoille liikenneväylien varteen. Lisäksi on ilmennyt kulkuepartiointia. Israelin lippu poltettiin vainojen uhrien muistopäivänä vuoden 2020 alussa. Poliisilaitoksen alueella toimii Kohti Vapautta! -liikkeestä irtautuneiden perustama rekisteröity yhdistys Suomalaisapu. Järjestö ei ole levittänyt radikaalia aineistoa.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella on järjestetty yksittäisiä Soldiers of Odin -katupartioryhmän kokoontumisia.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella on havaittu äärioikeistolaisen ajattelutavan lisääntymistä, erityisesti nuorten parissa. Tähän viittaavia havaintoja on tullut poliisin tietoon viime aikoina muun muassa koulu- ja nuorisotoimelta. Alueella on ollut myös havaintoja maahanmuuttajataustaisten nuorten muodostamien ryhmien syntymisestä. Ryhmytymiseen näyttäisi liittyvän ”jos et ole meidän jengissä, olet meitä vastaan” -ajattelua, yhteistä ajanviettoa ja rikosten tekemistä kaveriporukalla sekä gansta-elämäntavan ihannointia. Vuoden 2019 aikana poliisin tietoon tuli muutamia tapauksia, joissa eri ryhmien edustajien välillä on muun muassa suunniteltu joukkotappelua, jonka taustalla ei kuitenkaan olisi ollut ideologiaan liittyviä syitä. Yhteenotot on pystytty pääosin estämään ennalta estävällä työllä.

Äärioikeistolaisen ajattelutavan ja ryhmittymien kasvua on havaittavissa poliisilaitoksen alueella myös täysi-ikäisten piirissä. Lisäksi uusien kannattajien hankinnasta nuorten parista on viitteitä, ja värvääjinä vaikuttaisivat toimivan täysi-ikäiset henkilöt tai heidän lähipiirissään olevat nuoret. Vuoden 2019 aikana Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tietoon tuli alueella toimiva uusi ryhmä, jonka nimi sekä heidän liiveissään käyttämänsä tunnukset

viittaavat voimakkaasti oikeistolaiseen ideologiaan. Osalla ryhmän toimintaan liitetyistä henkilöillä on taustaa järjestäytyneessä rikollisuudessa. Keväällä 2019 Soldiers of Odin -ryhmästä tuli Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueelta useita havaintoja. Ryhmän jäseniä oli läsnä muun muassa Mäntsälän kunnanvaltuuston kokouksessa helmi-maaliskuussa sekä toukokuussa. PVL:n toimintaa ja sen kehittymistä seurataan, ja vuonna 2019 tietoon tulleet havainnot koskivat pääasiassa postilaatikkoihin jaettuja esitteitä sekä julkisille paikoille liimattuja tarroja. Havainnot vähenivät loppuvuoteen mennessä.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella äärioikeiston aktiivisuus ilmeni tarrojen liimaamisena joukkoliikenneasemille. Poliisilaitoksen näkemys on, että alueen joukkoliikenneasemat toimivat väkivaltaisen äärioikeiston toimintaan osallistuvien matkojen solmu-kohtina heidän tullessa Helsinkiin mielenilmauksiin. Poliisilaitoksen alueella tiedetään asuvan PVL:n liittyviä henkilöitä, mutta he eivät ole aktiivisia asuinalueellaan. Soldiers of Odinin -ryhmän katupartiot ovat vierailleet alueella muutaman kerran. Poliisilaitoksen alueella toimivissa Facebook-ryhmissä on havaittu yllytysyrityksiä katupartioinnin järjestämisestä, mutta varsinaisia katupartiointia ei ole havaittu.

Oulun poliisilaitoksen alueella Kohti Vapautta! -liike on ollut erittäin aktiivinen. Toiminta on ollut lähinnä provosoivien lehtisten jakoa ja tarrojen liimailua. Nettiseurannassa on havaittu selviä merkkejä väkivaltaiseen toimintaan valmistautumisesta. Itsenäisyyspäivänä 6.12.2019 järjestettiin Suomen Kansa Ensimmäinen – marssi, jossa oli mukana Soldiers of Odin -ryhmän jäseniä ja yksittäisiä oikeistoradikaaleja sekä muita saman aatemaailman omaavia henkilöitä. Islamilaisiin rukoushuoneisiin on kohdistettu vahingontekoja.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella toimii useita äärioikeistolaisia ryhmiä, kuten Kohti Vapautta! -liike, Ukonvasama ja Soldiers of Odin. Järjestöjen lisäksi alueella on yksittäisiä aktiiveja. Äärioikeisto Lounais-Suomen alueella on monimuotoinen ja toimii koko Lounais-Suomen alueella. Aiemmin PVL:ssä toimivia henkilöitä on siirtynyt Kohti Vapautta! -liike ja myös Kansallismielisten Liittouman riveihin. Vuonna 2019 havaittuja uusia ryhmittymiä ovat Kansallissosialistiset Nuoret ja Kohti Vapautta! -liike. Turun Soldiers of Odin -ryhmän toiminta on huomattavasti hiipunut. Satakunnassa oli 2019 alkuvuodesta Soldiers of Odin -ryhmän liikehdintää, mutta se näyttää hiipuneen kohti loppuvuotta. Havainnot on tehty yksittäisistä toimijoista, jotka eivät kuulu yllä mainittuihin ryhmiin mutta jotka silti ovat omaksuneet äärioikeistoaatteen.

Äärioikeistolaisten ryhmien järjestämiä tapahtumia oli vuonna 2019 Turussa järjestetyt 6.4.2020 Awakening II -puhujatilaisuus ja 18.8.2020 188-Kukkavirtakulkue. Awakening II -tapahtumaan liittyen oli häiriötä ennen ja jälkeen tilaisuuden. Vasemmistoliiton samana päivänä tapahtuvaan tilaisuuteen liittyi maalittamista videoissa. Awakening -tilaisuuden loputtua kaksi henkilöä häiriköivät Vasemmistoliiton vaalikojulla. Osa Awakening

-tilaisuuden osallistujista aiheutti myöhemmin häiriötä Turun yössä. Tilaisuuteen osallistivat vieraspuhujina sekä suomalaisia että ulkomaalaisia äärioikeistovaikuttajia.

Ukonvasama on järjestänyt musiikki- ja voimailutapahtumia Varsinais-Suomessa ja Kansallissosialistiset Nuoret häiriköivät Turussa vappukulkuetta. Kohti Vapautta! -liike on järjestänyt useita lippuvartiutilaisuuksia ympäri Lounais-Suomea, mm. Porissa Suomi Areenan aikana. Kohti Vapautta! -liike lentolehtisten jakoon liittyen tehtiin yksi rikosilmoitus, samoin PVL:n lentolehtisten jaosta ja vastarinta.com -sivustoilla olleesta kirjoittelusta. Kohti Vapautta! -liikkeen Lounais-Suomen alueella asuvat jäsenet ovat aktiivisesti osallistuneet liikkeen tilaisuuksiin myös muualla Suomessa vuonna 2019. **Toiminta jatkuu aktiivisena Lounais-Suomen** alueella.

Lapin Poliisilaitoksen alueella toimii Soldiers of Odin -ryhmä ja sillä oli jaostot vielä vuonna 2018 Kemissä ja Rovaniemellä sekä tukikerho Enontekiöllä. Soldiers of Odin -ryhmän toiminta näyttää olevan hyvin vähäistä. Muutamia havaintoja on tehty yksittäisistä katupartioinneista Rovaniemellä, joissa on ollut liikkeellä muutamia vanhempia miehiä Odiniin liivit päällä. "Kohti Vapautta!" - liikkeen nimissä on levitetty Torniossa rassistisia kylttejä.

5.2 Väkivaltaiseen ulkoparlamentaarisena ääri-vasemmistoon liittyvä toiminta ja rikollisuus

Helsingin poliisilaitoksen alueella toimintaan liittyvät rikosepäilyt ovat lähinnä mielenosoituksissa tapahtuneita pahoinpitelyjä ja virkamiehen väkivaltaisia vastustamisia. Kurdiyhteisön ja vasemmistoaktiivien yhteistyö on lisääntynyt ja äärioikeistolaisiin toimijoihin on kohdistettu pahoinpitelyjä mielenosoitusten yhteydessä. Väkivaltaiseen ääri-vasemmistoon liittyvä rikollisuus ilmenee myös talonvaltauksina ja niiden yrityksinä.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella on tunnistettu muutamia anarkistiseen toimintaan liittyvää henkilöä, joilla on taustaa ja tai kykyä radikaaliin väkivaltaiseen toimintaan. Anarkistiseen viitekehukseen kuuluu hieman yli 100 henkilöä Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella. Toiminta ei ole järjestäytyntä, mutta henkilöt ovat verkostoituneita maan eri alueilla olevien samanmielisten kanssa. Verkosto on myös pohjoismainen, ja tamperelaisia radikaaliin anarkismiin liittyviä henkilöitä on mm. käännytetty Ruotsista mielenosoitusten yhteydessä.

Sisä-Suomen näkyvin ääri-vasemmistoryhmä on Tampereen anarkistiliitto (TAL) joka on Alusta-liiton paikallisryhmä. Ryhmän operatiivista toimintaa on osin Facebookissa.

Radikaaliin anarkistiseen toimintaan liittyvät henkilöt soluttautuivat Valkeakoskella toimivaan Dragon mining-yhtiön kaivoshanketta vastustavaan yhteisöön, ja alueella tapahtui kevään ja kesän 2019 aikana useita hallinnan loukkauksia ja toimintaa häiritseviä mielenilmauksia. Tämä toiminta on loppunut syksyn 2019 aikana. Extinction Rebellion (Elokapina) -liike järjesti muutamia kadunvaltaustyyppisiä lyhyitä mielenilmauksia 2019 aikana. Joitakin kurditaustaisia henkilöitä Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueelta on osallistunut pääkaupunkiseudulla mielenilmauksiin, jotka ovat olleet väkivaltaisista. Sisä-Suomen alueella ei ole havaittu radikaalia liikehdintää kurdiyhteisön sisällä.

Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella toimii muutamia yksittäisiä aktiiveja ja toimijoita sekä pieni antifasistinen liike, joka järjestää Turku Ilman Natseja ja muita vastaavalaisia mielenilmauksia. Turussa järjestettiin 2019 kaksi äärioikeiston tapahtumaa, 6.4.2019 Awakening II ja 18.8.2019 188-Kukkavirtakulkue, joiden yhteydessä vasemmisto järjesti vastamielenilmauksia. Ensiksi mainitun yhteydessä järjestettiin pieni mielenosoitus, josta ei oltu tehty poliisille ilmoitusta. Väkivaltainen ääriavasemmisto maalitti Awakening -tilaisuuden järjestäjille tilansa vuokrannutta ravintolaa vahvasti omilla sosiaalisen median alustoilla, esimerkkinä Varisverkosto, ja tämä johti negatiiviseen palauteryöppyyn ravintolaa kohtaan. Turun antifasistinen ääriavasemmistoliike on yleensä näyttäytynyt äärioikeiston vastamielenosoitusten yhteydessä. Ei ole merkkejä siitä, että tilanne olisi muuttumassa.

Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella ääriavasemmiston toiminta on ollut kokonaisuutena vähäistä vuoden 2019 aikana. Poliisin tiedossa on järjestöjen järjestämiä mielenilmauksia, joissa osanotto on ollut vähäistä. Poliisilaitoksen alueella toimii poliisin tunnistamia yksittäisiä väkivaltaiseen ääriavasemmistoon liittyviä henkilöitä. Heidän toimintansa ja vaikutusmispyrkimyksensä ilmenevät pääasiassa Internetin keskustelupalstoilla. Rikosilmoituksista käy ilmi, että vasemmistoon kuuluvan järjestö/puoluetoimija on joutunut vahingontekorikoksen kohteeksi. Asian tutkinnassa ei ole selvinnyt, onko kyseessä vihamotiivi ja rikoksen esitutkinta on keskeytetty.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella ääriavasemmiston toiminta on ollut aiempia vuosia vähäisempää vuoden 2019 aikana. Itsenäisyyspäivänä 6.12.2019 PVL:een kuuluva henkilö ja tämän puoliso pahoinpideltiin kotipihassaan. Rikoksesta epäillään muutamaa toistaiseksi tuntematonta mieshenkilöä, joilla epäillään olevan yhteyksiä ääriavasemmistoon. Vastaavanlainen äärioikeistolaiseksi määriteltyyn henkilöön kohdistunut pahoinpitely tapahtui Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella syksyllä 2018.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella väkivaltaisen ääriavasemmiston aktiivisuus ilmenee tarrojen liimaamisena joukkoliikenneasemille. Tarroja ilmestyy paikkoihin, joissa on ollut väkivaltaisen äärioikeistoon liittyviä tarroja ja päinvastoin.

Oulun poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2019 yksittäisiä tapahtumia ja mielenosoituksia, joihin osallistui myös muutamia ääriivasemmistoon kuuluvia henkilöitä.

Lapin poliisilaitoksen alueella väkivaltaiseen ääriivasemmistoon liittyvä ekstremisminen toiminta on ollut vähäistä. Eduskuntavaalien aikaan Perussuomalaisten vaalimainoksia tuhattiin järjestelmällisesti, mutta tekojen yhteyttä ääriivasemmistoon ei ole pystytty toteen näyttämään.

6 Väkivaltaiseen ekstremismiin liittyvä antisemitismi

Antisemitismi yhdistää useita poliittisen ja uskonnolla perustellun ekstremismin muotoja. Ensisijaisesti antisemitismi näyttäytyy väkivallan sijaan juutalaisvastaisena retoriikkana, propagandatoimintana ja ilkivaltana.

Suomessa toimii muutamia avoimesti juutalaisvastaisia äärioikeistolaisista ryhmiä, joista selkeimmin antisemitistinen on PVL. Juutalaisvastainen toiminta on ilmennyt esimerkiksi vahingontekoina ja propagandan levittämisenä Israelin suurlähetystön ja juutalaisen seurakunnan läheisyydessä. Kristalliyön vuosipäivänä marraskuussa 2019 Helsingin juutalaisen seurakunnan ympäristöön leviteltiin useita antisemitistisiä tarroja. Myös muissa Pohjoismaissa ilmeni kyseisenä ajankohtana samankaltaista toimintaa. Esimerkiksi Tanskassa useiden kymmenien juutalaisen hautausmaan hautakivien vahingoittamisesta otettiin kiinni kaksi henkilöä, joista toinen kytkeytyy PVL:n Tanskan osastoon. Tammikuussa 2020 vainojen uhrien muistopäivän aikoihin Kohti Vapautta! -liike järjesti useissa kaupungeissa holokaustin kiistävää tai sitä vähättelevää antisemitististä toimintaa. Samana ajankohtana töhrittiin Turun juutalaisen seurakunnan synagogaa punaisella maalilla. Tekijää tai tekijöitä ei ole vielä saatu kiinni.

Helsingin poliisi teki syksyllä 2019 analyysin antisemitismin ilmenemisestä sosiaalisessa mediassa vuosina 2017–2019. Keskeiseksi julkiseksi alustaksi valikoitui Twitter. Vaikka otannan perusteella keskusteluiden voidaan arvioida olevan sävyiltään antisemitistisiä, ei tarkastelussa ilmennyt vakavaa tai välitöntä vaaraa eikä kohdennetun väkivallan uhkaa. Julkaisut eivät myöskään täyttäneet rikoksen tunnusmerkistöä, eikä näin ollen julkaisuista ole kirjattu rikosilmoituksia. Suurin osa valikoitujen julkaisujen tekijöistä esiintyi salanimellä ja vain muutama henkilö omalla nimellään.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella Pohjoismaisen vastarintaliikkeen ja sen toimintaa jatkavan Kohti Vapautta! -liikkeen jäsenet ovat levittäneet antisemitismistä materiaalia.

Radikaali-islamistiset ja äärioikeistolaiset toimijat ovat toteuttaneet viime vuosina Euroopassa ja Yhdysvalloissa terrori-iskuja juutalaisia tahoja vastaan. Radikaali-islamistien ja äärioikeiston ohella myös äärivasemmistossa ilmenee paikoin antisemitismiin yhdistyvää **Israelin valtion vastaisuutta**, mutta tämä ei ole konkretisoitunut väkivaltaisena ekstremistisenä toimintana.

EU:n perusoikeusvirasto FRA julkaisi loppuvuonna 2018 kyselytutkimuksen antisemitismistä Euroopassa. Tutkimuksessa oli mukana 6 EU maata (Italia, Kreikka, Itävalta, Ruotsi, Ranska, Saksa). Kyselyn vastausten perusteella antisemitismi on lisääntynyt verrattuna edelliseen tutkimukseen vuonna 2012. Kyselyyn vastaajista yhdeksän kymmenestä oli sitä mieltä, että antisemitismi oli lisääntynyt heidän maassaan viimeisen viiden vuoden aikana ja useampi kuin kahdeksan vastaajaa kymmenestä piti sitä vakavana ongelmana. Eniten antisemitismiä nähtiin esiintyvän sosiaalisessa mediassa ja Internetissä, yleisillä paikoilla, mediassa ja poliittisessa elämässä. Selvityksen mukaan antisemitisti on niin yleistä, että siitä on tullut valtavirtaa ja normaalia. Antisemitististen tekojen tekijät olivat useimmiten tuntemattomia kohteelle (31%), muslimeja, joilla on ääriajatuksia (30%), vasemmistolaisia (21%), työkavereita tai koulukavereita (16%), tuttuja tai ystäviä (15%) ja äärioikeistolaisia (13%). Juutalaiset kokevat syrjintää myös työmarkkinoilla, koulutuksessa, terveydenhoidossa ja asumisessa juutalaisuutensa vuoksi.

7 Väkivaltainen ekstremistinen toiminta verkkoympäristössä

Internet tarjoaa mahdollisuuden levittää väkivaltaista ekstremismia yli valtioiden rajojen. Erilaisten alustojen ja uutissivustojen määrä kasvaa koko ajan. Tämä luo uusia väyliä levittää väkivaltaa ihannoivaa tai siihen yllyttävää materiaalia, joka tavoittaa suuren määrän ihmisiä entistä nopeammin. Olemassa olevat alustat ja tiedonvälitystavat luovat ympäristön, jossa yksilön väkivaltainen ääriajattelu ei näydy poikkeavana. Päinvastoin, se voi saada vahvistusta ja hyväksyntää. Tämä voi puolestaan joissain tapauksissa lyhentää aikaa, jossa väkivaltaisesta ääriajattelusta siirrytään varsinaisiin väkivallantekoihin.

Väkivaltaisen ääriajattelun levittämiseen käytettyjä viestintäkanavia on runsaasti. Tunnettujen kanavien lisäksi keskustelua käydään ja materiaalia jaetaan suljetuissa ryhmissä tai ei-kaupallisilla viestilangoilla. Esimerkiksi ns. dark web sisältää palveluita, yhteisöjä ja vertaisverkkoja, joilla voidaan käydä väkivaltaista ekstremismia edistävää viestintää. Näillä aiheesta kiinnostunut voi löytää ajatuksiaan vahvistavaa viestintää ja tukea, eikä toiminta ole suoraan yksittäisen viranomaisen tai palveluntarjoajan valvottavissa.

Väkivaltainen ekstremismi hyödyntää perinteisen sanallisen viestinnän ohella tietokone- ja konsolipelien sisältöä ja kuvallista viestintää. Christchurchin tapauksessa tekijä käytti ammutapeleissa käytettyä ensimmäisen persoonan ammutapeli (first person shooter) -konseptia sekä käyttämiensä ampuma-aseiden pinnan koristelua suoratoistetussa läheytöksessään. Logoista ja meemeistä on tullut osa väkivaltaisen ekstremismin ideologioiden levittämistä. Ne toimivat toisaalta propagandavälineinä ja toisaalta tukevat väkivaltaista ekstremismia kannattavien sisäistä yhtenäisyyttä. Esimerkkeinä logoista ja meemeistä voidaan mainita Kek, Pepe ja Happy Merchant.

Suomessa äärioikeistolaisten ja maahanmuuttovastaisten ainesten toteuttamia vihakampanjoita on ilmennyt vastamedioiden, esimerkkinä MV-lehti, ja anonyymien sosiaalisen median profiilien kautta. Vihakampanjoinnin tavoitteena on vastakkainasettelun luominen ja vahvistaminen sekä kohteeksi otettujen henkilöiden mustamaalaaminen ja maalittaminen. Maalittamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa muutama aktiivi kehottaa ja yllyttää suurta joukkoa hyökkäämään yhden kohteen kimppuun eri tavoin, esimerkiksi lähettämällä sähköposteja ja vihaviestejä, levittämällä hänestä perättömiä juttuja, kirjoittamalla henkilöstä juttuja erilaisiin vastamedioihin, asettamalla henkilö huonoon valoon sosiaalisessa mediassa sekä muilla tavoilla. Kampanja voi olla massiivinen, mutta jokainen yksittäinen teko ei välttämättä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä tai on yksittäisenä tekona rikosoikeudellisesti lievä⁶.

Vihakampanjoiden ja maalittamisen tavoitteena on lisäksi heikentää laajasti kansalaisten luottamusta viranomaisia ja instituutioita kohtaan. Vihakampanjointiin osallistuvien henkilöiden määrä on pysynyt melko pienenä, mutta heidän toimintansa saama julkisuus ja toiminnan kielteiset vaikutukset ovat heidän lukumääränsä suuremmat. Viranomaisiin ja muihin yhteiskunnallisissa tehtävissä toimiviin henkilöihin kohdistuvan vihakampanjoinnin suorana tavoitteena tai välillisenä seurauksena voidaan pitää laillisen yhteiskunnan toimintakyvyn ja päätöksenteon häiritsemistä. Toiminnalla on haitallisia vaikutuksia

⁶ Sanat ovat tekoja s. 60–61, SM julkaisu 2019:23.

oikeusvaltion toimintakykyyn sekä viranomaisten, median ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan.

Viranomaistoimilla tulisi voida puuttua Internetissä levitettävään väkivaltaiseen ekstremismiin sekä vastuullisten palveluntarjoajien toimintaan liiketoiminnan laajuudesta riippumatta. Tehokkaaseen puuttumiseen tarvitaan teknologiaa, jolla kielletty verkkosisältö havaitaan. Pelkkään teknologiaan perustuva toiminta ei ole kuitenkaan yksistään riittävä. Verkkosisältöjen tulkintaan ja niiden lopulliseen arviointiin tarvitaan edelleen ihmisen tekemää tulkintaa kontekstista. Erilaiset algoritmit pystyvät tuottamaan yleisempää sisällön rajausta ja osoittamaan, missä tarvitaan ihmisen tekemää lopullista arviota. Toiminnan kehittäminen edellyttää palvelutuottajien ja viranomaisten yhteistyötä ja yhteen sopivien toimintamallien kehittämistä. Väkivaltaiseen ekstremismiin puuttuminen Internetissä edellyttää tutkittuun tietoon perustuvaa ymmärrystä ilmiöstä, sen vaikutuksista ja muutoksista sekä tietoa erilaisten väkivaltaisten ekstremististen verkostojen keskinäisestä vuorovaikutuksesta.

Verkkosisältöön puuttumisessa olennaista on ajantasainen ja tarkkarajainen kansallinen sekä mahdollisimman yhtenäinen yleiseurooppalainen lainsäädäntö. Euroopan unionin komissio on tehnyt aloitteet terroristisen verkkosisällön poistamisen tehostamiseksi verkostoa. Aloitetta käsiteltiin Suomen EU puheenjohtajuuskaudella syksyllä 2019 komission ja Euroopan parlamentin välisissä neuvotteluissa, ja valmistelu on jatkunut edelleen Kroatian puheenjohtajuuskaudella. Verkkosisältöön puuttuminen on tärkeä osa perusoikeuksien toteutumisen turvaamista, joista oikeuksista tärkeimpiä ovat sanan- ja ilmaisunvapaus. Rikosoikeudellisen vastuun kannalta pelkkä kielletyn sisällön poistaminen ei ole riittävää. Poistettu sisältö on kyettävä säilyttämään rikosprosessin tarpeita varten, jotta rikoksiin syyllistyneet saadaan vastuuseen teoistaan.

Väkivaltaisen ekstremismin torjunta Internetissä ei voi olla pelkästään lainvalvontaviranomaisten vastuulla. Kansalaisyhteiskunnalla ja yrityksillä on tärkeä osuus väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisyssä, hillitsemisessä ja puuttumisessa.

Lapset ja nuoret ovat aktiivisia käyttäjiä ja sisällön tuottajia digitaalisten palveluiden ja sisältöjen osalta. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan sisällön ja viestinnän vahingollisten vaikutusten ennalta ehkäisemiseksi ja torjumiseksi koulujen ja perheiden tietoisuutta, kykyä tunnistaa vahingollinen viestintä sekä puuttua siihen tulisi kehittää. Teknisten ratkaisujen osalta esimerkiksi koulujen ja kotien alaikäisten käyttöön tarjottavien älylaitteiden osalta voidaan harkita ratkaisuja, joilla väkivaltaisen ekstremismin sisällölle altistumista voitaisiin rajata.

Poliisin väkivaltaa ennalta estävässä työssä nousee esille erityisesti yksittäiset toimijat. Poliisi havaitsee säännöllisesti yksilöitä, jotka ovat eri syistä muita alttiimpia väkivallan

hyväksyville viestinnälle ja sisällölle. Henkilökohtaiset katkeruuden aiheet voivat olla väkivallan hyväksyvää ajattelua vahvistava tekijä. Oslon ja Utoyan sekä Christchurchin iskuja sympatisoiva, islamin vastainen, antisemitistinen sekä maahanmuuton vastainen väkivallan hyväksyvä ja siihen yllyttävä ääriajattelu leviää verkon välityksellä globaalisti. Myös äärimmäiset tulkinnat oman yhteisön ja yhteiskunnan suhteista tai perheen kunniakäsityksistä voivat vahvistua verkon välityksellä. Tämä voi madaltaa kynnystä väkivallan käyttöön myös perheenjäseniä tai sukulaisia kohtaan.

Internetissä levitetään salaliittoteorioita ja narratiiveja, joista osa on hyvin vanhoja, ja ne nousevat säännöllisesti uudelleen esille. EU:n yhteydessä toimiva Radicalisation Awareness Network RAN julkaisi vuoden 2019 kaksi käsikirjaa, joista toinen esittelee väkivaltaisen ulkoparlamentaarisesta äärioikeiston levittämiä narratiiveja ja toinen islamistisia narratiiveja. Narratiiveja on esitelty myös kansallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn kansallisessa toimenpideohjelmassa (valtioneuvoston periaatepäätös 19.12.2019⁷)

7 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162073/SM_2020_1.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi